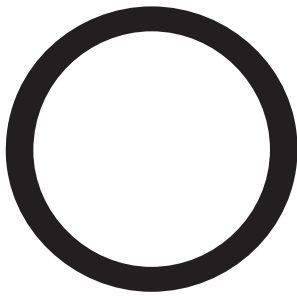

Thomas Hill Green

Liberaali lainsäädäntö ja sopimusvapaus¹

lemme luultavasti kaikki samaa mieltä siitä, että oikein ymmärrettynä vapaus on siunauksista suurin; että sen saavuttaminen on meidän kaikkien todellinen päämäärämme kansalaisina. Mutta kun puhumme vapaudesta tähän tapaan, meidän on harkittava tarkasti, mitä tarkoitamme sillä.

Me emme tarkoita ainoastaan vapautta rajoituksista ja pakosta. Emme tarkoita vapautta tehdä tahtomme mukaan piittaamatta siitä, mitä me haluamme tehdä. Me emme tarkoita vapautta, josta yksi ihminen tai ihmisryhmä voi nauttia toisten vapauden kustannuksella. Kun pidämme vapautta näin korkeassa arvossa, me tarkoitamme sillä positiivista voimaa tai kykyä tehdä jotakin tai nauttia jostakin, joka on tekemisen tai nauttimisen arvoista ja jota me toteutamme tai josta nautimme yhdessä muiden kanssa. Me tarkoitamme sillä voimaa, jota jokainen käyttää lähimmäistensä avulla tai turvin ja jonka hän puolestaan suo lähimmäisilleen.

Kun arvioimme yhteiskunnan edistymistä vapaudessa, me arvioimme kaikkien niiden voimien kehitystä, jotka osallistuvat sen yhteisen hyvän kehittämiseen ja harjoittamiseen, johon arvelemme yhteisön jäsenten lahjojen olevan omiaan. Lyhyesti sanottuna tarkoitamme kansalaisten suurempaa valtaa toteuttaa itsensä parhaiten ja täydellisimmin yhteisönä. Siis vaikka yksikään ihminen, joka ei toimi mielellään vaan pakotettuna, ei voi olla vapaa, niin toisaalta pelkkä pakon poistaminen, pelkkä mahdollisuus tehdä mitä haluaa, ei sinänsä lisää todellista vapautta. Eräässä merkityksessä kukaan ei ole niin vapaa tekemään mitä ikinä haluaakin kuin vaeltava villi-ihminen. Hänellä ei ole mestaria. Kukaan ei sano hänelle ei. Siltikään emme pidä häntä vapaana, sillä villiyyteen kuuluva vapaus ei ole vahvuus vaan heikkous. Jaloimankaan villin todellinen valta ei kestä vertailua lakeja

noudattavan valtion vaatimattomimman kansalaisen vallan kanssa. Villi ei ole toisen ihmisen vaan luonnon orja. Hänellä on paljon kokemusta luonnon välttämättömyyden pakottavuudesta, muttei lainkaan yhteisöllisestä hillinnästä, eikä hän voi vapauttaa itseään luonnon pakosta muutoin kuin antautumalla yhteisölliselle hillinnälle. Siten mukautuminen on ensimmäinen askel kohti todellista vapautta, sillä se on ensimmäinen askel kohti ihmiselle suotujen kykyjen täysimääräistä harjoittamista. Mutta teemme oikein kieltäytyessämme tunnustamasta, että suuri kehitys poikkeuksellisen etevässä yksilössä tai ihmisryhmässä olisi askel kohti ihmisen todellista vapautta, jos kehitys perustuu saman mahdollisuuden kieltämiseen muilta ihmisiltä.

Ihmismieli on tuskin koskaan saavuttanut sellaista voimaa ja terävyyttä kuin niissä pienissä ihmisryhmissä, jotka nauttivat kansalaisen etuoikeuksista antiikin pienissä tasavalloissa. Todisteita siitä, mitä yhteiskunta voi yksilölle tehdä, ei ole koskaan esitetty yhtä häkellyttävällä tavalla. Meidän poliittisten aatteidemme puitteet, puhumattakaan filosofistamme, polveutuvat kokonaisuudessaan heiltä. Mutta tätä etuoikeutetun luokan poikkeuksellista puhkeamista kukkaan säästi massojen orjuus. Orjuus oli kukoistuksen ehto, ja siitä syystä se oli tuomittu rappeutumaan. Ei ole olemassa kirkkaampaa ihmisten toimia suuntaavaa korkeimman järjen käskyä, joka on meille usein hämärä, kuin se, että yhdenkään ihmisryhmän ei tulisi pidemmän päälle voida vahvistaa itseään muiden heikkouden kustannuksella.

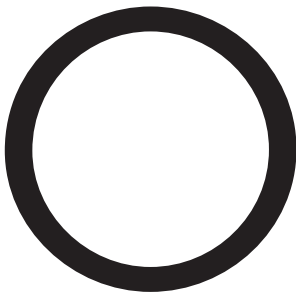
Muinaisen maailman sivilisaatio ja vapaus jäivät lyhytikäisiksi, koska ne olivat puolueellisia ja kuuluivat vain harvoille valituille. Jos todellinen vapauden ideaali merkitsee suurinta mahdollista valtaa kaikille ihmisryhmien jäsenille yhtäläisesti, niin olemme oikeassa kun emme liitä sellaiseen valtioon vapauden loistetta, jossa harvojen ylentäminen tapahtuu monien alentamisella. Emme korota modernia yhteiskuntaa, joka perustuu vapaaseen elinkeinon harjoittamiseen kaikkine sekaannuksineen, välinpitämättömyydestä johtuvine kurittomuuksineen ja

hukkaan heitettyine ponnistuksineen muinaisista tasavalloista erinomaisimman yläpuolelle.

Jos kuvaukseni vapaudesta sosiaalisten ponnisteluiden päämääränä on oikea, niin huomaamme, että sopimusvapaudella, vapaudella tehdä omaisuudelleen sen kaikissa muodoissa mitä ikinä tahtoo, on ainoastaan välinearvoa tavoiteltavan päämäärän suhteen. Kutsun tätä päämäärää vapaudeksi sen positiivisessa mielessä: jokaisen ihmisen voimien tasavertaiseksi vapauttamiseksi, jonka tarkoitus on, että he voisivat toimia yhteiseksi hyväksi. Kenelläkään ei ole oikeutta tehdä mitä haluaa, jos se on ristiriidassa tämän päämäärän kanssa. Vain yhteiskunnan antaman vakuuden ansiosta yksilöllä on omaisuuden hitustakaan, tai tarkemmin sanottuna ylipäänsä oikeutta omaisuutensa. Tämä vakuus perustuu yhteiseen etuun.

On jokaisen edun mukaista turvata kaikkien muiden vapaus oman omaisuuden käyttämiseen ja siitä luopumiseen, kunhan tämä vapaus ei häiritse muiden vastaavaa vapautta, sillä tällainen vapaus myötävaikuttaa kykyjen tasa-arvoiseen kehittymiseen, joka on kaikista hyvistä korkein. Tämä on ainoa oikea omistusoikeuden oikeutus. Omistusoikeutta on kuitenkin puolustettu ja puolustetaan tavalla, jota ei voi tällä tavoin oikeuttaa.

Me olemme nykyään kaikki sitä mieltä, että ihmiset eivät voi oikeutetusti olla toisten ihmisten omaisuutta. Koska omaisuuden instituutio on oikeutettu ainoastaan välineenä yleisen sosiaalisten kykyjen vapaan harjoittamisen vuoksi, sellainen omistusoikeus, joka estää sosiaalisten kykyjen vapaan harjoittamisen joltakin ihmisryhmältä, ei ole oikeaa omistusoikeutta. Tuomitsemme vapaaehtoisen orjuuden siinä missä orjuuteen pakottamisenkin. Sopimusta, jolla joku ryhtyy tiettyä korvausta vastaan toisen orjaksi, tulisi pitää tyhjänä sopimuksena. Tässä on sopimusvapauden raja, jonka kaikki hyväksyvät. Mikään sopimus, jossa ihmisiä käsitellään joko vapaaehtoisesti tai heidän tahtonsa vastaisesti kauppatavarana, ei ole pätevä, sillä sellaiset sopimukset romuttavat välttämättä päämäärän, jota varten yhteisö ylipäänsä valvoo sopimusten noudattamista.

nko olemassa muita sopimuksia, jotka ovat, eivät aivan yhtä ilmeisesti, mutta kuitenkin aidosti alttiita samalle syytökselle? Pohtikaamme ensin sopimuksia, jotka koskevat työvoimaa.

Ekonomistit kertovat meille, että työvoima on samalla tavoin vaihdettava hyödyke kuin muutkin hyödykkeet. Tietystä mielessä tämä on totta, mutta se on hyödyke, joka liittyy ihmisen persoonaan aivan erityisellä tavalla. Siksi tälle hyödykkeelle saattaa olla tarpeellista asettaa myyntirajoituksia, jotka muiden hyödykkeiden kohdalla ovat tarpeettomia. Näin siksi, että voisimme estää työvoiman myymisen sellaisilla ehdoilla, jotka tekevät mah-

dottomaksi työvoimaansa myyvän persoonan osallistumisen minkäänlaiseen vapaaseen sosiaalisen hyvän edistämiseen. Tällaisesta tilanteesta on selkeimmin kyse silloin, kun ihminen tekee kaupat työpanoksestaan terveydelle vaarallisissa olosuhteissa, kuten esimerkiksi tehtaassa, jossa ei ole tuuletusta. Jokainen vahinko yksilön terveydelle on mitä suurimmissa määrin vahinko, joka koskee kaikkia. Se on yleisen vapauden este, sikäli kuin se vähentää voimaamme yhteisönä toimia parhaalla mahdollisella tavalla. Yhteiskunta toimii siis selvästikin oikeutetusti rajoittaessaan työvoiman myyntiä koskevaa sopimusvapautta: sitä hän rajaavat meidän tehtaidemme, pajojemme ja kairoksiemme terveystämääräyksiä koskevat lait.

Yhteiskunta toimii yhtäläillä oikeuksiansa mukaisesti asettaessaan aikarajat naisten ja lasten työskentelylle. Jos he työskentelisivät enemmän kuin tuntirajat sallivat, siitä seuraisi fyysinen heikkeneminen, mikä todistettavasti tuo mukanaan yhteisön moraalisten voimien heikkenemisen. Jotta kyettäisiin turvaamaan kansalaisyhteisön jäsenten yleinen vapaus toimia parhaalla mahdollisella tavalla, mikä on kansalaisyhteisön tehtävä, on kaikki sellaiset työsopimukset, jotka tuottavat mainitunkaltaisia tuloksia kiellettävä lailla, joka on yhteisön harkittu tahdonilmaus. Terveydelle haitallisten asuntojen kauppaaminen tai vuokraaminen on kielletty oikeutetusti samalla perusteella. Oppivelvollisuuden perusteeksi se ei ehkä kelpaa aivan yhtä selvästi, mutta pienen pohdinnan jälkeen kelpoisuus paljastuu. Ilman tiettyjen perustaitojen ja -tietojen hallintaa yksilö on modernissa yhteiskunnassa käytännöllisesti yhtä rampa kuin olisi menettänyt raajansa, tai jos hänen ruumiinrakenteensa olisi murtunut. Hän ei ole vapaa kehittämään kykyjään.

Valtion toimialaan kuuluu varmuudella, kansalaistensa tämänlaatuisen vapauden turvaamisen vuoksi, estää lapsien varttuminen sellaisessa tietämättömyydessä, joka käytännöllisesti katsoen jättää heidät vapaan elämänsä ulkopuolelle. Vastaavasti valtion toimialaan kuuluu edellyttää julkisen terveyden vaatimusten mukaista rakentamista ja viemäröintiä. Ammatinharjoittamisen, kasvatuksen ja terveyden kattavan sopimusvapauden monin tavoin puuttuva moderni lainsäädäntömme on oikeutettu sillä perusteella, että valtion tehtävä on ylläpitää sellaisia olosuhteita, joita ilman ihmisen kykyjen vapaa harjoittaminen olisi mahdotonta. Se ei todellakaan ole oikeutettua siksi, että olisi valtion tehtävä edistää suoraan moraalista hyvyyttä, sillä sitä se ei kykene tekemään juuri moraalisen hyvän luonteesta johtuen. Eikä tästä myöskään seuraa, että valtiolle olisi suositeltavaa tehdä kaikki, mitä se on oikeutettu tekemään. Näinä aikoina meitä varoitetaan usein liiallisesta lainsäätämisenä; tai kuten olen kuullut nykyisen sisäministerin² poliittisen elämänsä villoina päivinä pitämässään puheessa sitä nimitävän: ”isoäidillisestä hallinnosta”.

Varoitukselle voi olla hyviä syytäkin, mutta joka tapauksessa meidän on oltava ehdottoman selkeitä sen suhteen mitä sillä tarkoitamme. Valtion puuttumista vastustavat usein ne, jotka eivät todella syytä valtion väliintuloa vaan vallan keskittämistä, pääjohtajien alituista

aggressiota paikallisia viranomaisia kohtaan. Kuten olen jo osoittanut, vaaleilla valitun kunnanvaltuuston toimintavapauden rajoittaminen sujuu yhtälailla valtiolta kuin miltä tahansa painostusta harjoittavalta Lontoossa sijaitsevalta hallintotoimistolta.

Yleisten lakien riippumattomalla paikallisella hallinnoinnilla vältetään epäilemättä paljon tarpeetonta kitkaa ja saavutetaan paljon joustavuutta ja olosuhteiden säätelyä: suurin osa meistä yhtyisi väitteeseen, että viime aikoina on ollut vallalla vaarallinen pyrkimys ajaa kunnallisen toimintavapauden yli Lontoon ”osastojen” sanelemissa kovilla ja tiukoilla säännöillä. Mutta keskittäminen on eri asia kuin liiallinen lainsäädäntö, tai paremminkin valtion vallan väärinkäyttö. Onko keskushallinto linnoitautunut viimeaikoina kohtuuttomalla tavalla paikallista hallintoa vastaan, on eri kysymys kuin se, onko valtion laki joko keskus- tai paikallisviranomaisten harjoittamana, kohtuuttomasti puuttunut yksilöiden toimintavapauteen.

Voimme vastustaa keskittämistä mitä voimakkaimmin ja silti toivoa, että laki ennemminkin lisää esteitä kuin vähentäisi niitä sellaisten yksilön vapauksien kohdalla, jotka aiheuttavat vahinkoa yhteiskunnalle. Mutta on olemassa myös sellaisia poliittisia spekulioijia, jotka eivät vastusta vain keskittämistä vaan lainsäädännön laajentamista ylipäänsä. Heidän mielestään yksilö pitäisi jättää paljon suuremmassa määrin rauhaan kuin viime aikoina on ollut tapana. He kysyvät, eikö kansalaisiimme olisi ollut luottaminen siinä, että nämä olisivat itse ajan mittaan oppineet välttämään terveydelle haitallisia rakennuksia, kieltäytymään vaarallisesta ja alentavasta työstä sekä hankkimaan lapsilleen riittävän koulutuksen, jotta nämä pärjäisivät maailmassa? Eivätkö miehet olisi oman mukavuutensa vuoksi, elleivät sitten ritarillisemmista syistä, estäneet vaimoansa ja tyttäriänsä tekemästä liikaa töitä? Tai jos näin ei kävisi, eikö naisten tulisi oppia pitämään puolensa miesten lailla? Lyhyesti kysyen: eivätkö kaikki säännöt, joita käsittelemämme lainsäädäntö suuntautuu tavoittelemaan, olisi saavutettu ilman näitä lakeja, kenties hitaammin, mutta ilman että olisi niin vaarallisesti ka- jottu kansalaisten riippumattomuuteen ja itsenäisyyteen?

Luultavasti olemme kaikki samaa mieltä siitä, että yhteiskunta, jossa julkinen terveydenhuolto on asianmukaisesti hoidettu ja riittävä kasvatus asianmukaisesti järjestetty yksilöiden oma-aloitteisen toiminnan seurauksena, on korkeammassa tilassa kuin se, jossa tarvittiin lain asettama pakko näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Meidän tulee kuitenkin ottaa ihmiset sellaisina kuin he ovat. Kunnes yhteiskunta on saavuttanut kuvattun tilan, on valtion asia turvata parhaan mukaan se, että nuoret kansalaiset voivat varttua riittävän terveinä ja saavuttaa sellaisen tietämyksen tason kuin heidän todellinen vapautensa vaatii. Näin toimiessaan yhteiskunnan

ei tarvitse puuttua niiden riippumattomuuteen ja itsenäisyyteen, joita se vaatii toimimaan samoin kuin he toimisivat oma-aloitteisestikin.

Mies, joka oman oikeudentajunsa johdattamana säästää vaimoaan liialliselta työltä ja lähettää lapsensa kouluun, ei kärsi moraalista arvonalennuksesta sellaisen lain johdosta, joka koettaa saada hänet toimimaan juuri samoin kuin siinä tapauksesta, että hän toimisi omasta aloitteestaan. Tällainen mies ei koe lakia laisinkaan rajoitukseksi. Hänelle se on yksinkertaisesti voimakas ystävä. Laki takaa, että se, minkä hän olisi parhaan tahtonsa mukaisesti tehnyt, mutta mikä olisi saattanut yksin jätettyinä tuottaa hänelle paljon vaivaa, tulee todella tehdyksi. Epäilemättä laki vapauttaa hänet jossain määrin siitä vastuusta, joka hänelle olisi muuten perheenpäänä langennut. Mutta jos hän on sellainen kuin me hänen olemamme olevan, niin vapauduttuaan vastuustaan yhdellä suunnalla hän tulee kantamaan sen toisaalla. Valtion hänelle antamat takeet turvallisista asuinolosuhteista ja riittävästä koulutuksesta perheelleen tekevät hänestä vain huolehtivaisemman perheen hyvinvoinnista muissa suhteissa, jotka ovat hänen harteilleen jätetty. Meidän ei siis tarvitse pelätä, että tällaisilla laeilla olisi huonoja vaikutuksia niihin, jotka ilman lain pakkoakin olisivat huolehtineet näistä lain vaatimista asioista, vaikkakin hieman tehottomammin. Mutta mielessämme olevia lakeja ei ole säädetty erityisesti heitä varten. Ne säädettiin erityisesti ylläritettujen naisten, epäterveellisissä olosuhteissa asuvien ja koulutusta vaille jääneiden perheiden hyväksi.

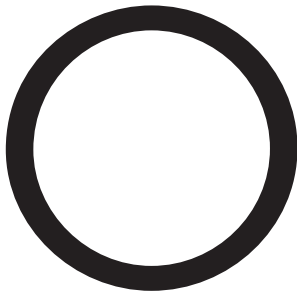
Kysymys kuuluu, olisiko ollut mahdollista saattaa nämä kärsivät luokat nopeasti tai hitaasti pois tilastaan ilman näitä lakeja. Olisiko rajoittamattoman sopimusvapauden järjestelmässä valistunut itsekkyyks tai yksilöiden hyväntahtoisuus kyennyt ikinä saattamaan heidät tilanteeseen, jossa inhimillisten kykyjen vapaa kehittäminen on mahdollista? Kukaan tosiasiat huomioonottava ihminen ei epäröi hetkeäkään vastatessaan tähän kysymykseen. Yksikseen tai satunnaisen hyväntahtoisuuden alaiseksi jätettyinä alempiarvoinen väestö lisääntyy ja säilyy itsestään. Lukekaa mikä tahansa kuninkaalliselle tai parlamentaarille komissiolle esitetty virallinen selvitys suurissa tehtaissamme vallinneista työläisten, erityisesti naisten ja lapsien, työskentelyolosuhteista ajalta ennen kuin laki ensimmäistä kertaa saatettiin niitä säätelämään, ja ennen kuin sopimusvapautta ensi kerran rajoitettiin.

Kun ihmisille taataan tietty moraalisen ja materiaalsen hyvinvoinnin taso, voidaan luottaa siihen, etteivät he myy omaansa tai lastensa työpanosta ehdoilla, jotka eivät salli tämän tason säilyttämistä. Mutta suuressa osassa kansaamme tämä taso ei toteutunut, ennen kuin lait, joita olemme käsitelleet, saatettiin voimaan. Itsekunnioitus, yhteisesti hyväksyty edellytys hyvinvoinnin tasosta, tai ylipäänsä mikään ei estänyt heitä työskentelemästä tai elämästä, tai laittamasta heidän lapsiaan työskentelemään ja elämään tavalla, jolla kukaan, joka haluaa olla terve ja vapaa kansalainen, ei voi työskennellä ja elää. Epäilemättä oli olemassa joitakin jaloja työnantajia, jotka tekivät parhaansa työläistensä eteen, ennen kuin valtio

Juoppous on laajalle levinnyt yhteiskunnallinen vahinko: siitä voi päästä suuressa määrin eroon rajoittavalla lailla, joka lisää rajattomasti yhteiskunnan jäsenten positiivista vapautta.”

puuttui asiaan, mutta he eivät kyenneet estämään vähemmän tunnollisia työnantajia palkkaamasta työvoimaa alhaisimmilla mahdollisilla ehdoilla. On totta, että halpa työvoima käy ajan pitkään kalliiksi, mutta ainoastaan ajan pitkään, ja malttamattomat kauppiat eivät ajattele pitkälle.

Jos saatavilla on työvoimaa, joka on valmis työskentelemään terveydelle sopimattomissa olosuhteissa, jonka asumis- ja koulutusolosuhteet eivät ole ihmisarvon mukaiset, sille riittää aina ostajia, jotka eivät välitä maksujen ja verojen muodossa jälkipolville mahdollisesti kertyvästä taakasta. Joko työvoimaansa myyvien omat vaatimukset hyvinvoinnin vähimmäistasosta on estettävä heitä myymästä työvoimaansa noissa olosuhteissa tai sitten lain on se estettävä. Sellaisen väestön keskuudessa, kuten meidän väkemme 40 vuotta sitten oli, ja suuressa määrin yhä on, lain on se estettävä ja tehtävä niin vielä muutamien sukupolvien ajan, kunnes myyjät kykenevät itse estämään sen [...]

len varannut itselleni hieman aikaa puhuakseni niistä periaatteista, joihin nojaten jotkut meistä katsovat, että yleisen vapauden lisäämiseksi sopimusvapautta täytyy juovuttavien

juomien kohdalla rajoittaa enemmän. Sanon enemmän, sillä näitä juomia ei saa nykyäänkään anniskella vapaasti. Ihmiset eivät saa ostaa ja myydä niitä milloin haluavat, missä haluavat ja miten haluavat. Mutta meidän nykyinen lupajärjestelmämme ei vaikuta juuri lainkaan alkoholijuomien saatavuuden vaikeuttamiseksi, vaan synnyttää monopoliluokan, joka on erityisen innostunut vastustamaan kaikkia tehokkaita alkoholikaupan rajoituksia. Kuten avoimesti myönnetään, periaate, jonka nojalla lupa annetaan, on juoman hankkimisen helpottaminen. Myyntiaikojen rajoittaminen on epäilemättä kontrollin muoto niin pitkälle kuin se ulottuu, mutta siitä huolimatta totuus on se, että jokainen, jolla on heikkous juomaan, kohtaa kiusauksen kasvotusten kaikkina muina aikoina paitsi nukkuessaan.

Nykyisen järjestelmän vaikutus on lyhyesti sanottuna se, että alkoholikaupat eivät tule epämiellyttävän lähelle hyvin toimeentulevien ihmisten asuinalueita, vaan ne kerääntyvät köyhempien luokkien asuttamiin kortteleihin, joiden asukkailla ei ole käytännössä valtaa estää

niiden mukanaan tuomia harmejä. Täten on selvää, että ainoa lääke, jonka laki voi tarjota, ovat tiukemmat ehdot lupien myöntämiseen tai jokaisen alueen talonmistajille uskottu suurempi valta, joka mahdollistaa päihteiden myynnin täydellisen estämisen heidän alueellaan.

Minä en aio tehdä vertailua näiden menettelytapojen eduista. Ne eivät sulje toisiaan pois. Ne voidaan yhdistää erittäin hyvin. Toinen voi soveltua paremmin yhdenlaiselle väestölle ja toinen toisenlaiselle. Mutta ollakseen tehokkaita niiden lisäksi on puututtava voimakkaasti yksilön vapautteen tehdä alkoholin ostajana ja myyjänä, mitä sitten mieliikään. Tämän väliintulon oikeutuksen mahdollisuutta aion lyhyesti tarkastella.

Oikeutamme puuttumisen yksinkertaisella, käytännössä tunnustetulla, yhteiskunnan oikeudella estää ihmisiä tekemästä kuten he haluavat, jos heidän luonteenomaisten mieltymysten harjoittaminen, silloin kun he toimivat miten vain haluavat, aiheuttaa yhteiskunnallista vahinkoa. Ei ole olemassa oikeutta ostamisen ja myymisen vapautteen, jos yleinen seuraus sellaisen vapauden myöntämisestä merkitsee korkeamman vapauden vähentämistä, ihmisten yleisen kyvyn tulla toimia parhaimmalla mahdollisella tavalla heikentämistä. Kukaan, joka katsoo tynesti tosiasioihin, ei voi epäillä, etteivätkö Englannissa vallalla olevat juomatavat aiheuta ihmisen yhteiskunnallista hyvää tuottavien voimien vapaalle kehitykselle raskasta taakkaa, joka on todennäköisesti raskaampi kuin kaikista muista estävistä syistä kertyvä paino yhteensä. Ennen oli tapana käsittää juoppous paheeksi, joka koski vain sen vaivaamaa henkilöä, kunhan se ei saanut häntä pahoinpitelemään naapureitansa.

Yksikään ajatteleva ihminen ei enää käsitä asiaa tällä tavoin. Tiedämme, että vaikka yksilö harjoittaisi kohtuutonta juomistaan hyvinkin säädyllisesti, niin se koituu muiden vahingoksi: heidän terveydelleen, heidän varoilleen ja heidän kyvyilleen tavalla, jolle ei ole rajoja. Perheenpään juoppous aiheuttaa säännönmukaisesti kaikkien muiden perheenjäsenten köyhtymistä ja alentumista. Ja viinakaupan sijainti kadun kulmassa merkitsee säännönmukaisesti tiettyä määrää juopuneita perheenpäitä tällä kadulla. Poistetaan viinakaupat, ja kuten kokemus monista onnellisista yhteisöistä riittävässä määrin osoittaa, niin juoppous poistuu melkein saman tien lähes täysin. Tässä on siis laajalle levinnyt yhteiskunnallinen vahinko, josta yhteiskunta voi halutessaan päästä suurissa määrin eroon säätämällä rajoittavan lain ja lisäämällä siten rajattomasti jäsentensä nauttimaan positiivista vapautta. Tällaiseen seurauksiltaan näin siunattuun saavutukseen kaivataan vain saman verran kansalaisten enemmistön uhrautumista kuin tarvitaan rajoittavan lain hyväksymiseksi ja valvomiseksi. Suurin osa kansalaisista ei liene lähellekään valmis moiseen. Tähän seikkaan en ota kantaa.

Pyrkimykset rajoittaa lailla jotakin, ennen kuin oikean vaikutuksen kannalta välttämätön yhteiskunnallinen näkemys saa jalansijaa, ovat aina virhe. Mutta jos väittää, että viinakauppaa aidosti rajoittava laki olisi epäoikeudenmukaista puuttumista yksilön vapautteen, jättää huomiotta välttämättömän ehdon: ollakseen oikeutettu

mikään yksittäinen yksilölle myönnettävä vapaus ei saa sääntönä ja kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna rajoittaa yhteisön hyvää.

Järkevimmät kannattamani rajoituksen vastustajista eivät luultavasti vetoaisi siihen, että se on välttämättä jo periaatteessa väärin, vaan he suhtautuvat siihen kuten hyvään päämäärään johtaviin oikopolkuihin, jotka lopulta tuhoavat päämäärän. He asettuivat samaan linjaan niiden kanssa, jotka vastustavat valtiollista puuttumista sen kaikissa muodoissa. He sanoisivat ”jättäkää ihmiset itsekseen” ja jatkaisivat, ”sillä kun ihmisten itsekunnioitus nousee heidän asuinolojensa ja sivistyksensä kohotessa, he karistavat lopulta pahat tapansa harteiltansa. Tällä tavoin vaikuttava lääke ei ehkä toimi yhtä nopeasti kuin tukahduttava laki, mutta se on vaikutukseltaan pidempikestoinen. On parempi, että tämä tapahtuu hitaammin yksilöiden omaehtoisen toiminnan seurauksena kuin nopeammin pakottamalla.”

Mutta me vastaamme tähänkin, että on vaarallista odottaa. Hitaammin vaikuttava parannuskeino saattaisi olla suositeltava, jos olisimme varmoja, että se ylipäänsä parantaa. Mutta meillä ei ole lainkaan varmuutta tästä. Meillä on vahva peruste uskoa päinvastaista. Aina kun paha jätetään itsekseen, se vahvistuu. Paheesta hyötyvät osapuolet lisäävät yllytystään paheeseen, jonka vahingoittamien henkilöiden määrä nousee. Jos pahetta on onnistuttu jossain määrin vähentämään, niin on kohtuullista väittää sen niukentuneen siksi, ettei asiaa ole jätetty kokonaan oman onnensa nojaan. Alkoholilainsäädäntö onkin nykyään ankarampi ja tiukemmin valvottu kuin kymmenen vuotta sitten. Juopuneiden väestönosa säilyi ja lisääntyy luonnostaan.

On totta, että monet perheet selviävät olosuhteista, jotka saattavat heidät erityisen alttiiksi tälle pahalle tavalle, mutta toisaalta juoppouden vuoksi vajotaan jatkuvasti kunniaa kurjuuteen. Juoppojen perheet eivät vaikuta olevan sen pienempiä kuin raittiiden perheet, vaikkakin ne ovat lyhytikäisempiä; ja kutsumme melkein ihmeeksi sitä, että juopon lapset eivät itse sorru juoppouteen. Korkeampi sivistys, paremmat asuinolosuhteet, terveellisemmät työskentelytavat vähentävät epäilemättä juomisen kiusausta niiden kohdalla, jotka näistä eduista nauttivat. Mutta samaan aikaan juoppous leviää alituisesti niiden keskuudessa, joilla ei ole mahdollisuutta korkeampaan sivistykseen, parempiin asuinolosuhteisiin ja jotka työskentelevät vaarallisesti ja epäterveellisesti. Toisin sanoen voimassa oleva alkoholilaki on välttämätön täydennys meidän tehdas-, oppi- ja julkisen terveydenhoidon säädöksiimme. Ilman sitä muiden hyödyllisyys jää täydessä mitassa saavuttamatta. Niitä kaikkia vastustettiin vuorollaan samoin väittein kuin nyt vastustetaan juopottelutilaisuuksien rajoittamista.

Joskus väitettiin, että valtiolla ei ole asiaa sekaantua yksilönvapauksiin. Joskus väitettiin, että ihmisen parempi

luonto voittaisi lopulta, ja pakon käyttäminen vain viivyttäisi tätä kehitystä. Onneksi tosiasioiden ja tapaukseen kuuluvien välttämättömyyksien tajuaminen voitti petävän vapauden vaatimuksen. Säädös säädöksen jälkeen saatettiin voimaan estämään työnantajaa ja työntekijää, vanhempaa ja lasta, talonrakentajaa ja talonmistajaa toimimasta oman mielensä mukaan, minkä seurauksena yhteiskunnan todellinen vapaus kasvoi huomattavasti. Nuo säädökset eivät heikentäneet itsenäisyyden ja riippumattomuuden henkeä. Ennemmin se saavutti uuden kehitysasteen. Henki oli vapaampi ponnistelemaan kohti korkeampia päämääriä sen jälkeen kun laki oli osittain poistanut välinpitämättömyydestä ja epäterveellisestä ympäristöstä koituvan painolastin, jonka kanssa se olisi muuten joutunut taistelemaan.

Kun vaadimme ankaraa alkoholilakia, joka tulisi ulottaa jopa niin pitkälle, että talonmistajat voivat estää alkoholikaupan kokonaan alueellaan, me vaadimme jatkamaan tätä työtä, mikä on välttämätöntä työn täydelliselle menestykselle. On halpamaista viisastelua väittää, että pyrkimys poistaa lain voimalla kiusaus, jota jokaisen tulisi pystyä itse vastustamaan, on moraalista pelkuruutta. Järkevällä tavalla itseensä luottava ei jättäyty kiusaukseen vain tullakseen kiusatuksi. Kun kaikki kiusaukset, jotka laki kykenee poistamaan, on poistettu, jää silti riittävästi tilaa, jopa paljon enemmän tilaa, meidän moraalisten voimiemme otteluille. Riittävän näytön perusteella olemme sitä mieltä, että laki voi ainakin suuresti vähentää kiusausta ylenmääräiseen juomiseen. Ja jos se voi, niin sen pitäisi tehdä niin. Tämä on yhdessä maaperän³ tehokkaan vapauttamisen kanssa seuraava suuri voitto, joka demokratiamme on oman todellisen vapautensa vuoksi saavutettava. Vaarojen, jotka liittyivät siihen, että lakeja käytettäisiin etuoikeutetun luokan etujen ajamiseen tai erityisten uskonnollisten mielipiteiden levittämiseen, voidaan rehellisesti sanoa olevan ohi. Muodissa ollut lakien kadehtiminen, joka joskus oli kyllin oikeutettua, on nyt vanhentunut.

Nykyään kansalaiset säätävät Englannin lait. Me pyydämme, että he rajoittavat itseään lain avulla vahvojen juomien asiassa. Voidaksemme jonain päivänä harjoittaa vapaammin kykyjä ja kohentaa lahjoja, jotka Jumala on meille antanut, pyydämme heitä edelleen rajoittamaan alkoholin ostamisen ja myymisen vähempiarvoista vapautta, tai jopa kokonaan luopumaan siitä.

Suomentanut Sami Syrjämäki

Suomentajan huomautukset

1. Liberal Legislation and Freedom of Contract (1881). Teoksessa *Lectures on the Principles of Political Obligation and Other Writings*. Toim. Paul Harris & John Morrow. Cambridge University Press, Cambridge 1986. Suomentos on lyhennelmä. Suomentaja kiittää Lauri Mehtosta ja Jarkko S. Tuusvuorta huolellisista kommentteista.
2. Liberaalipoliitikko Sir William Vernon-Harcourt nimitettiin Gladstonen hallitukseen 1880.
3. Suomentoksesta pois jätetyssä osassa käsitellään maanomistukseen liittyviä ongelmia.